

زاكات بىلەن سەدىقنىڭ ئارىسىدىكى پەرق توغرىسىدا

الفرق بين الزكاة والصدقة

< ئۇيغۇرچە >

ئىسلام سوئال جاۋاب تورى ئىلمى خىزمەت گۇرۇپپىسى

القسم العلمى بموقع الإسلام سؤال وجواب

تەرجىمە قىلغۇچى: سەيپىددىن ئەبۇ ئابدۇلئەزىز

تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: نىزامىددىن تەمكىنى

ترجمة: سيف الدين أبو عبد العزيز

مراجعة: نظام الدين تمكيني

زاكات بىلەن سەدىقنىڭ ئارىسىدىكى پەرق توغرىسىدا

9449 - نومۇرلۇق سوئال

سوئال:

زاكات بىلەن سەدىقنىڭ ئارىسىدا قانداق پەرق بار؟ بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

جاۋاب:

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولسۇن.

زاكات دېگەن سۆز: ئۆستۈرۈش، گۈللىتىش، بەرىكەت ۋە پاكلاش دېگەندەك مەنالارنى بىلدۈرىدۇ. ["لسانۇل ئەرەب" ناملىق ئەسەر 14-توم 358-بەت ۋە "پەتھۇل قەدىر" ناملىق ئەسەر 2-توم 399-بەتكە قارالسۇن].

سەدىقە دېگەن سۆز: راستچىللىق دېگەن سۆزدىن ئېلىنغان، چۈنكى سەدىقە قېلىش دېگەنلىك سەدىقە قىلغۇچىنىڭ ئىمانىدا راستچىل ئىكەنلىكىنىڭ ئىسپاتىدۇر. ["پەتھۇل قەدىر" ناملىق ئەسەر 2-توم 399-بەتكە قارالسۇن].

بۇ سۆزلەرنىڭ شەرىئەتتىكى چۈشەندۈرۈلۈشى:

زاكات: شەرىئەت بايان قىلىپ بەرگەن بويىچە زاكاتقا ھەقىلىق بولغان كىشىلەرگە زاكاتنىڭ تۈرلىرىدىن بېرىشكە تىگىشلىك بولغان نەرسىلەرنى بېرىش بىلەن ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىشتىن ئىبارەتتۇر.

سەدىقە: شەرىئەت بېرىشكە بۇيرۇمىغان مالدىن خەيرى-ئېھسان قىلىش ئارقىلىق ئاللاھ تائالاغا ئىبادەت قىلىشتۇر، بەزى ۋاقىتتا پەرز قىلىنغان زاكاتنىمۇ سەدىقە دېگەن سۆز ئېشىلتىلىدۇ.

زاكات بىلەن سەدىقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى پەرقلەر:

1-زاكاتنى ئىسلام دىنى مەلۇم نەرسىلەرگە پەرز قىلدى، ئۇ نەرسىلەر: ئالتۇن، كۈمۈش، زىرائەت، مېۋە، تىجارەت ماللىرى، تۆگە، كالا، قوي قاتارلىق چارۋىلاردىن ئىبارەتتۇر.

ئەمما سەدىقە مەلۇم نەرسىلەردە بېكىتىلمىگەن بەلكى ئىنسان ئۆزى ياخشى كۆرگەن ھەرقانداق نەرسىنى سەدىقە قىلسا دۇرۇس بولىدۇ.

2-زاكاتتا مالنىڭ نىسابقا يېتىشى ۋە يىلنىڭ تولۇق ئۆتۈشى شەرت قىلىنىدۇ، ماللاردىن چىقىرىلىدىغان زاكاتنىڭ مىقدارى بېكىتىلگەن.

سەدىقىدە مەلۇم ۋاقىت ۋە مالنىڭ مىقدارى شەرت قىلىنمايدۇ بەلكى قايسى ۋاقىتتا قانچىلىك مىقداردا سەدىقە قىلسا دۇرۇس بولىدۇ.

3-زاكاتنى ئاللاھ تائالا مەلۇم كىشىلەرگە بېرىشنى پەرز قىلدى، ئۇلارنىڭ غەيرىگە بېرىش توغرا بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ تەرجىمىسى: «زاكات پەقەت پېقىرلارغا، مىسكىنلەرگە، زاكات خادىملىرىغا، دىللىرىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش كۆزدە تۇتۇلغانلارغا، قۇللارنى ئازاد قىلىشقا، قەرزدارلارغا، ئاللاھنىڭ يولىغا، ئىبنى سەبىللەرگە بېرىلىدۇ، بۇ ئاللاھنىڭ بەلگىلىمىسىدۇر، ئاللاھ (بەندىلىرىنىڭ مەنپەئەتىنى) ئوبدان بىلگۈچىدۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر.» [تەۋبە سۈرىسى 60-ئايەت]. يۇقىرىقى ئايەتتە بايان قىلىنغان سەككىز تۈرلۈك كىشىلەر بولسا زاكات بېرىلىدىغان كىشىلەردۇر.

سەدىقنى بولسا ئايەتتە بايان قىلىنغان كىشىلەرگە ۋە ئۇنىڭدىن باشقا تۈردىكى كىشىلەرگە بەرسىمۇ بولىدۇ.

4-زاكات بېرىش پەرز بولۇپ مال-دۇنياسىنىڭ زاكاتىنى بېرىشتىن بۇرۇن ۋاپات بولۇپ كەتكەن كىشىنىڭ ۋارىسلىرى مىراس ئېلىشتىن ئىلگىرى پەرز قىلىنغان زاكاتنى ئايرىشى زۆرۈر بولىدۇ. بۇ ھەقتە "ۋەسىيەت ۋە مىراسخۇر" ناملىق بۆلۈمدە سۆزلەپ ئۆتتۇق.

سەدىقىدە بولسا زاكاتتا زۆرۈر بولغان ئىشلار كېرەك بولمايدۇ.

5- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسىدە بايان قىلىنغاندەك زاكات بېرىشتىن باش تارتقان كىشى ئازابقا دۇچار بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئىمام مۇسلىم (987) ئەبۇ ھۇرەيرە رەزىيەللاھۇ ئەنھۇدىن بايان قىلىنغان سەھىھ ھەدىستە، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ئالتۇن-كۈمۈش، مال-دۇنياغا ئىگە بولۇپ زاكات بەرمىگەن كىشىنىڭ مال-دۇنيالىرى قىيامەت كۈنى جەھەننەمنىڭ ئوتىدا قىزىتىلىپ شاپىلاق قىلىنىپ، ئۇنىڭ بىلەن ئۇ كىشىنىڭ بىقىن ۋە پېشانىلىرى داغلىنىدۇ. ئەللىك مىڭ يىللىق مىقداردىكى قىيامەت كۈنىدە ئاللاھ تائالا بەندىلەرنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىپ بولغىچە بۇ ئازاب داۋاملىشىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشىنىڭ يولى ياكى جەننەت تەرەپكە بولىدۇ ۋە ياكى جەھەننەم تەرەپكە بولىدۇ، چارۋا-ماللاردىن تۆگىگە ئىگە بولۇپ زاكاتنى بەرمىگەن كىشىنى قىيامەت كۈنى چوڭ تۈز بىر مەيداندا ئۇنىڭ تۆگىلىرى سېمىز ھالەتتە كېلىپ دەسسەشكە باشلايدۇ، تۆگىلەر بىر-بىرىگە ئۇلۇنۇپ كېلىپ دەسسەشكە باشلايدۇ، ھەتتا ئەللىك مىڭ يىللىق مىقداردىكى قىيامەت كۈنىدە ئاللاھ تائالا بەندىلەرنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىپ بولغىچە بۇ ئازاب داۋاملىشىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشىنىڭ يولى جەننەت تەرەپكە ۋە ياكى جەھەننەم تەرەپكە بولىدۇ. قويغائىگە بولۇپ زاكاتنى بەرمىگەن كىشىنى قىيامەت كۈنى چوڭ تۈز بىر مەيداندا ئۇنىڭ قويللىرى سېمىز، مۇڭگۈزلۈك ھالەتتە كېلىپ تۇۋاقللىرى بىلەن دەسسەشكە ۋە مۇڭگۈزلىرى بىلەن ئۈسۈشكە باشلايدۇ، قويلارنىڭ ئارىسىدا مۇڭگۈزى يوق ياكى ئاقساق-چولاق، ئۇرۇقلىرى بولمايدۇ، قويلار بىر-بىرىگە ئۇلۇنۇپ كېلىپ دەسسەپ-ئۈسۈشكە باشلايدۇ، ھەتتا ئەللىك مىڭ يىللىق مىقداردىكى قىيامەت كۈنىدە ئاللاھ تائالا بەندىلەرنىڭ ئارىسىدا ھۆكۈم قىلىپ بولغىچە بۇ ئازاب داۋاملىشىدۇ، ئاندىن ئۇ كىشىنىڭ يولى جەننەت تەرەپكە بولىدۇ ۋە ياكى جەھەننەم تەرەپكە بولىدۇ...» [مۇسلىم رىۋايىتى].

سەدىقىدە بولسا، سەدىقە بەرمىگەن كىشى ئازابلانمايدۇ.

6- زاكاتنى تۆت مەزھەپ ئۆلىمالىرىنىڭ قارىشى بويىچە ئاتا-ئاتا، بوۋا-مومىلىرىغا، بالا-چاقا، نەۋر-چەۋرلىرىگە بېرىشكە بولمايدۇ.

سەدىقىنى بولسا ئۇلارنىڭ ھەممىسىگە بەرسە دۇرۇس بولىدۇ.

7- زاكاتنى بايغا ۋە كەسىپ قىلالايدىغان، ئىشلىيەلەيدىغان كىشىگە بەرسە بولمايدۇ.

ئۆبەيدۇللاھ ئىبنى ئۇدەي مۇنداق دەيدۇ: ۋىدال شىش ھەججىدە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام زاكات ماللىرىنى تەقسىم قىلىۋاتقاندا، ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ زاكات ماللىرىدىن بېرىشنى تەلەپ قىلغان ئىككى كىشى ماڭا مۇنداق دېگەن: بىز پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامدىن زاكات ماللىرىدىن بېرىشنى تەلەپ قىلساق، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىزنىڭ باش-ئايغىمىزغا تەكشى قاراپ چىقىپ، بىزنىڭ ئىشلىيەلەيدىغىنىمىزنى كۆرۈپ: «خالىساڭلار ئىككىڭلارغا زاكات ماللىرىدىن بېرىمەن، باينىڭ ۋە كەسىپ قىلالايدىغان، ئىشلىيەلەيدىغان كىشىلەرنىڭ زاكاتتىن ھەققى بولمايدۇ» دېدى. [ئەبۇ داۋۇت رىۋايىتى 1633-ھەدىس. نەسائى رىۋايىتى 2598-ھەدىس. ئىمام ئەھمەد ۋە باشقا ئۆلىمالار بۇ ھەدىسنى سەھىھ دېگەن. "تەلخىسىل ھۇبىير" ناملىق ئەسەرنىڭ 3-تومى 108-بېتىگە قارالسۇن].

سەدىقنى بولسا بايغا ۋە كەسىپ قىلالايدىغان، ئىشلىيەلەيدىغان كىشىگە بەرسە بولىدۇ.

8-زاكاتتا زاكاتنى شۇ يۇرتنىڭ بايلىرىدىن ئېلىپ، كەمبەغەللىرىگە بېرىش ئەڭ ياخشىدۇر. بەلكى كۆپچىلىك ئۆلىمالار، زاكاتنى بىر يۇرتتىن يەنە بىر يۇرتقا سەۋەبسىز يۆتكەشنى توغرا بولمايدۇ دەپ قارايدۇ.

سەدىقنى بولسا يىراق-يېقىن ھەممە جايغا يۆتكەسە بولىدۇ.

9-زاكاتنى كاپىرغا ۋە مۇشرىككە بېرىش توغرا بولمايدۇ.

سەدىقنى بولسا كاپىرغا ۋە مۇشرىككە بەرسىمۇ بولىدۇ. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: ﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ تەرجىمىسى: «ئۆزى موھتاج تۇرۇقلۇق، مىسكىنگە، يېتىمگە ۋە ئەسىرگە تائام بېرىدۇ.» [سۈرە ئىنسان 8-ئايەت]. ئىمام قۇرتۇبىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىسلام دىيارىدىكى ئەسىرلەر مۇشرىكتىن ئىبارەتتۇر".

10-مۇسۇلمان كىشى زاكاتنى ئۆزىنىڭ ئايالىغا بەرسە توغرا بولمايدۇ. بۇ توغرىدا ئىبنى مۇنزىر رەھىمەھۇللاھ ئۆلىمالارنىڭ بىرلىكىنى نەقل قىلغان.

ئەمما سەدىقنى بولسا ئايالىغا بەرسىمۇ دۇرۇس بولىدۇ.

يۇقىرىدا بايان قىلىنغانلىرى زاكات بىلەن سەدىقەنىڭ ئارىسىدىكى بەزى پەرقلەر.

سەدىقە دېگەن سۆز ياخشىلىق يوللىرىنىڭ ھەممىسىگە ئېشىلتىلىدۇ. ئىمام بۇخارى رەھىمەھۇللاھ ئۆزىنىڭ سەھىھ كىتابىدا مۇنداق دەيدۇ: "ھەرقانداق ياخشىلىق سەدىقەدۇر" دېگەن بۆلۈمدە، جابىر رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن بايان قىلىنغان ھەدىستە، پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: «ھەر قانداق ياخشىلىق سەدىقەدۇر».

ئىبنى بەتتال رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "بۇ ھەدىس ئىنساننىڭ قىلغان ۋە سۆزلىگەن ياخشى ئىشلىرىنىڭ ھەممىسى ئۇ كىشى ئۈچۈن سەدىقە بولۇپ يىزىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرىدۇ".

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ: "پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامنىڭ: «ھەر قانداق ياخشىلىق سەدىقەدۇر» دېگەن سۆزى ئۇ ياخشىلىقنىڭ ھۆكۈمى پەزىلەتتە سەدىقەنىڭ ھۆكۈمىگە ئوخشاش دېمەكتۇر، دەيدۇ".

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.

